

Performancekunstens undergrunnsscene

Av Elisabeth Leinslie

Podium Spezial, prøvescene for live-kunst, Black Box
19 mai, 2005

Innovasjon med Ane Løfth og Terje Ekensten, Podium, 7 april 2005.

Performansescenen Podium har i to år vist ung og eksperimentell scenekunst utenfor institusjonen. Podium Spezial på Black Box presenterte høydepunkter fra det siste året. Vår anmelder trekker fram Rasmus Jørgensen og Lise Herland og gruppene DNA og Microdance.

I to år har unge performancekunstnere fra forskjellige kunstfelt og miljøer møttes til månedlige visninger på Galleri Badet/Hausmania. Torsdag 19. mai ble det for andre gang arrangert en spesialutgave av denne unike undergrunnsscenen, hvor høydepunkter fra det siste året ble presentert. Et fire timers program med elleve svært forskjellige smakebiter stod på plakaten, så her var bare å møte opplagt og klar til å ta inn et hav av forskjellige uttrykksformer.

Podium er et unikt konsept i Oslo-sammenheng. Denne undergrunnsscenen fanger opp ung og eksperimentell scenekunst, og er et uformelt og levende alternativ til de etablerte institusjonene i Oslo. Scenen har i løpet av to år utviklet seg til å bli et viktig møtested for performancekunstnere fra forskjellige kunstfelt og miljøer. Her kan de prøve ut sine produksjoner, også work-in-progress, og det inspireres til tverrkunstnerisk samarbeid og idéutveksling.

PERFORMANCEKUNST

Futuristene i Italia kan sies å være de som startet det hele: performancekunsten. Et utspringspunkt for en kunstretning som ble anerkjent som egen kunstform først på 1970-tallet. Den tidlige performancekunsten la vekt på at man skulle bryte med foregående retningers tankegang, og med den tradisjonelle kunstens former og arbeidsmetoder. Dagens performancekunst har gått et skritt lenger og kjennetegnes ved at alt er tillatt – også tradisjonelle kunstneriske virkemidler. Dette har åpnet kunstformen ytterligere, men samtidig gjort den enda vanskeligere å kategorisere. For RoseLee Goldberg, en av performancekunstens sentrale teoretikere, er performancekunsten så kompleks, sammensatt og åpen at den kun kan defineres som «live art by artists».

Performancekunst har også lenge vært en metode for å utvikle tilskuerens bevissthet om sin rolle som aktiv deltaker. Tilskuerens persepsjon og handlinger impliseres i verkets poetikk, og hun blir en medskapende og deltagende part i ferdigstillelsen av verket.

PODIUM SPESIAL '05

Etter 100 år med eksperimentell og utforskende performancekunst skal det spesielle talentet til for å kunne skape nye og overraskende uttrykk. Noe som også viste seg på torsdagens arrangement; det *nye* glimret med sitt fravær (forståelig nok), men repertoaret speilet både vilje til eksperimentering og forståelse for performancekunstens grenseløse pluralisme. Som lovet ble vi presentert for en mengde forskjellige performancesnutter – alt fra video-jamming og musikalsk autisme til koriokino og autobiografier.

Et høydepunkt denne kvelden var Rasmus Jørgensens *Idle Hands* – som gjennom en intens soloperformance problematiserte kunstnerens rolle og posisjon i samfunnet. Dramaturgien ble hovedsakelig skapt ved hjelp av *rytme*; og rytme skapte Jørgensen med kontrollerte spasmer, klapping og tekst. Og med *hender* som metafor for profesjonens posisjon gikk han inn i en indirekte dialog med publikum:

I've got useless hands

I've got idle hands

Still I can clap

It would be so nice to do something important with your hands

You've got working hands

You've got earning hands

You can buy my beat

bl.a mor go 'hjerta av gruppen DNA, var en stillferdig elegi som kunne minne om 1970-tallets autobiografiske performancer. Ved å ta utgangspunkt i sine egne familiehistorier, spesielt i forhold til død og fysiske og psykiske lidelser, søkte de å tematisere spesifikke personlige traumer: *onkelen min er pedofil, moren til barnet mitt er narkoman, mormoren min døde av kreft, onkelen min var deprimert – nå er han tjukk*. Ved å avdekke denne type personlig informasjon, åpner DNA rom for empati mellom aktør og tilskuer. Når aktørene i tillegg betrakter og snakker direkte til publikum, dytter de så og si sine private liv på tilskueren – og drar henne inn i deres virkelighet. Denne teknikken kan minne om hvordan det engelske kompaniet Forced Entertainment arbeider, selvom det er langt igjen til disses ekstremt profesjonelle behandling av møtet mellom verk og tilskuer.

Inngroisaksjon med Are Løthe og Sergej Evmanov, Podium, 7 april 2005.

Nei! av Microdance (ledet av André Austevoll), var en performance med vekt på spillet mellom dans og video. Det brukes her en teknikk kalt koriokino, inspirert av Maya Derens dansefilmer. Koriokino-teknikken, slik den ble brukt i *Nei!*, søker å oppløse grensene mellom dans og video. Her ble de to formene snarere brukt til å forsterke og vise nye sider av hverandre, for eksempel gjennom video som viste nærbilder av dansernes føtter. *Nei!* spinner rundt temaet å sette sine egne grenser. Da Austervolls form er svært abstrakt, kommer ikke hans problematiseringer omkring temaet eksplisitt til uttrykk i verket. Vi må lete og skape våre egne meningsdannelser – som for min del førte helt andre veier.

Kortfilmen *Ti år senere* av Lise Herland var vel strengt tatt ikke live kunst, men den viser noe om hva som skjer innen eksperimentell film. Filmen tok oss med inn i Walt Disneys kjente univers. Filmen er klippet sammen av en mengde stillbilder, og ser og høres ut som en hjemmelaget 8mm film fra 1970-tallet. I denne kortfilmen kommer Mikke Mus på besøk til Langbein etter at de ikke har sett hverandre på ti år. Mens Langbein venter rydder han hus og hage, slik at det skal se ordentlig ut når Mikke kommer. Samtidig tenker han tilbake på de ville tingene han og Mikke Mus gjorde sammen før. Spenningen bygges opp, men når Mikke Mus ankommer makter de ikke å snakke om annet enn trivielle «vær og vind»-temaer. Filmen er et treffende, morsomt og sjarmerende bilde på hvordan vi ofte benytter oss av totalt meningsløs kommunikasjon i «viktige» øyeblikk, og/eller hvor lite to gamle venner kan ha til overs for hverandre etter ti års fravær.

DEN FJERDE VEGGEN

Performancekunsten har en rik tradisjon når det gjelder å implisere tilskuerens medskapelse i verkets poetikk. Alt fra ren intellektuell assosiasjons- og erfaringsbasert persepsjon til å bringe tilskueren inn som konkret deltager i verket. Repertoaret på Podium Spesial'05 besto imidlertid av verk som alle opprettholdt et klassisk skille mellom tilskuer og aktør. I den forstand speilet kvelden liten vilje til eksperimentering med, eller bevissthet om rommets mange dimensjoner og kommunikasjonsmuligheter.

Det er selvsagt en overdrivelse å hevde at *ingen* av kunstnerne benyttet seg av rommet og relasjonen til tilskueren. For eksempel kan DNAs direkte henvendelsen til publikum i *bl.a mor go 'hjerta* sies å overskride den tradisjonelle grensen mellom verk og tilskuer. I tillegg var bruken av et lydopptak fra en av gruppens prøver, avspilt fra en diskman foran på scenen, med på å åpne et nytt rom inne i performancen. Med diskman-strategien ble tilskueren trukket med inn i DNAs prosessuelle rom. Noe som ga oss opplevelsen av å bli tatt med inn i verkets indre univers.

HVOR ER TEATRET?

Tross foregående kritiske kommentar skal det sies at denne uavhengige undergrunnsscenen er vel verdt flere besøk.

Her kan du se verk som er skapt av mer eller mindre nyutdannede kunstnere som arbeider uavhengig av institusjonenes normer og regler. I tillegg må tilskueren i stor grad tenke selv når hun betrakter og prøver å forstå disse verkene. Vi møter her flertydige verk – som altså

kommuniserer flere meninger, og det ofte simultant.

Podium fanger opp krefter fra ulike fagmiljøer. Spesielt er musikk, dans og videokunst godt representert, mens teaterkunsten inntar en svært liten posisjon (Podium Spesial var sånn sett ikke helt representativ for scenen, for her var det flere teaterorienterte verk). De fleste kunstnerne på Podium har utdanning fra norske Kunst- og Musikkhøgskoler eller fra kunsthøgskoler i utlandet.

Litt merkelig er det vel at i løpet av de to årene Podium har eksistert, har ikke en eneste kunstner fra Teaterhøgskolen stått på denne scenen. Er det et spørsmål om kompetanse og vilje til å tenke fritt? Eller er det et spørsmål om midler? Kanskje er nyutdannede kunstnere fra Teaterhøgskolen «smarte nok» til faktisk å ta seg betalt for den jobben de gjør. For innen den frie interdisiplinære kunsten, som med hensikt ikke ønsker å søke seg mot etablerte institusjoner, er det knapt med ressurser. Selv arrangørene for Podium jobber per i dag gratis, og det gjenstår å se hvor lenge disse ildsjelene makter å holde denne unike prøvescenen i gang uten ekstra midler.

(Det var dessverre ingen bilder å oppdrive fra Podium Spesial. Derfor er bildene i denne artikkelen hentet fra en ordinær Podium-kveld på Galleri Badet/Hausmania, 7 april, 2005.)

Publisert på Kunstkritikk.no 26.05.2005